



گفت‌وگو با «سیدسعید زمان زاده» نایب‌رئیس انجمن ملی صنایع پلیمر ایران و عضو هیئت‌مدیره و مدیرعامل شرکت آوند پلاست کرمان

نوآوری در فضای رقابتی شکل می‌گیرد

تحریم‌ها دسترسی به دانش فنی و تکنولوژی روز دنیا را مشکل کرده است. توسعه، بیشتر در صنایع با تکنولوژی متوسط انجام شده است که رانت قیمت ارزان خوراک و انرژی عامل بقای آن‌ها در بازارهای منطقه‌ای است.

تحقیق و توسعه در صنایع مغفول مانده و رابطه صنعت و دانشگاه نیز خوب تبیین نشده است؛ لذا بسیاری از پروژه‌های تحقیقاتی در راستای نیاز صنعت نیست و بلااستفاده مانده است. به‌روزرسانی و به‌هنگام‌سازی صنایع فرآیندی است که در بستر یک اقتصاد رقابتی شکل می‌گیرد و برای به‌هنگام‌سازی صنایع، بایستی از تمام ظرفیت‌ها استفاده شود.

شرح کامل گفت‌وگو با سیدسعید زمان‌زاده نایب‌رئیس انجمن ملی صنایع پلیمر ایران و عضو هیئت‌مدیره و مدیرعامل شرکت آوند پلاست کرمان در ادامه قابل مطالعه است.



نگرش نادرست بسیاری از مدیران بخش خصوصی و دولتی به آن هزینه‌ای بوده و کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در صنایع بزرگ دولتی چرخش مدیریت، فرصت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت را نداده و مدیران، بیشتر توجه به عملکردهای زودبازده داشته‌اند تا در نتیجه در دوران مدیریت کوتاه خودشان تحقق یابد. بخش خصوصی هم درک و آگاهی لازم را از اهمیت تحقیق و توسعه نداشته، لذا سرمایه‌گذاری در این زمینه به فراخور اهمیت و نیاز صورت نگرفته است، البته در حوزه شرکت‌های دانش‌بنیان واقعی، باور و اعتقاد مدیران آن‌ها تحولاتی را به وجود آورده که باید گسترش و ادامه یابد. بهره‌وری از پروژه‌های تحقیقاتی دانشگاه‌ها کم‌وبیش وجود دارد. رابطه صنعت و دانشگاه خوب تبیین نشده و این امر موجب گردیده بسیاری از پروژه‌های تحقیقاتی در راستای نیاز صنعت نباشد و بلااستفاده بماند.

◆ عوامل ساختاری، رفتاری و عملکردی بازار چه تأثیری بر تمرکز صنایع و بر نوآوری و بهره‌رسانی صنایع کشور دارد؟ ابتدا تعریفی از نوآوری داشته باشیم تا در ادامه اثرات مثبت و منفی ساختار و رفتار بازار را بررسی کنیم. ماهیت نوآوری ایجاد

یارانه مواد اولیه، سرمایه‌گذاری و توسعه این حوزه را جذاب کرده؛ لذا ملاک درستی برای محک توسعه‌یافتگی در این حوزه‌ها نیست.

◆ بومی‌سازی تجهیزات و قطعات وارداتی را چگونه می‌توان ترویج و تقویت کرد؟

بومی‌سازی تجهیزات و قطعات وارداتی مسیری درست و عقلانی است. تجربه برخی کشورها در این امر می‌تواند مورداستفاده قرار گیرد. به‌طور مثال کشور همسایه ترکیه در این حوزه توفیق خوبی داشته است. این فرآیند نیاز به یک برنامه‌ریزی جامع و اصولی دارد که لازمه آن ورود تکنولوژی روز است. برخی از صنایع نظامی و استراتژیک به‌درستی از این فرصت استفاده کرده‌اند و با کپی‌برداری توانسته‌اند به پیشرفت‌های ارزشمندی دست یابند. لذا گسترش این دیدگاه به سایر صنایع لازم و حیاتی است.

◆ حضور واحدهای تحقیق و توسعه در صنایع کشور را چگونه ارزیابی می‌کنید و تأثیرپذیری بهره‌وری از تحقیقات دانشگاهی و نیز تحقیقات درون بنگاهی را چطور توضیح می‌دهید؟

تحقیق و توسعه در صنایع بسیار مغفول مانده؛ از آنجایی‌که سرمایه‌گذاری در این حوزه زمان‌بر و تأثیرات آن آنی نیست

تحقیق و توسعه در صنایع بسیار مغفول مانده؛ از آنجایی‌که سرمایه‌گذاری در این حوزه زمان‌بر و تأثیرات آن آنی نیست نگرش نادرست بسیاری از مدیران بخش خصوصی و دولتی به آن هزینه‌ای بوده و کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در صنایع بزرگ دولتی چرخش مدیریت، فرصت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت را نداده و مدیران، بیشتر توجه به عملکردهای زودبازده داشته‌اند تا در نتیجه در دوران مدیریت کوتاه خودشان تحقق یابد.

◆ ارزیابی شما از زیرساخت توسعه فناوری و پیشرفت صنعتی کشور چیست؟

پرواضح است که اگر بخواهیم ارزیابی درستی از پیشرفت زیرساخت فناوری و مسیر پیشرفت کشور داشته باشیم، بایستی این مقایسه با میزان پیشرفت رقبای منطقه‌ای و دیگر رقبای که با آن‌ها در نقطه‌ای هم‌سطح و هم‌تراز بوده‌ایم، انجام شود؛ اینجاست که از پیشرفت موجود نباید رضایت داشته باشیم، اما در بیشتر ارزیابی‌ها این قیاس، درون ساختاری و با کم‌کاری‌ها و بی‌برنامگی‌های سال‌های گذشته صورت می‌گیرد که موجب توهم و رضایت در توسعه و پیشرفت می‌شود. البته در حوزه‌هایی، پیشرفت‌های چشمگیری صورت گرفته؛ آنجا که بخش‌های خصوصی فعال و دانش‌بنیان در مسیرهای درستی قرار گرفته‌اند، اما این اندازه نمی‌تواند موجب توسعه‌یافتگی و پیشرفت مستمر و پایدار گردد.

◆ صنایع کشور چقدر با فناوری روز هماهنگ هستند؛ در کدام صنایع شرایط بهتر است و در کجا بیشتر محدودیت وجود دارد تا به سطح استاندارد جهانی برسند؟

یکی از شاخص‌های مهم برای تطبیق فناوری در صنایع با سطح استانداردهای جهانی، کیفیت محصول نهایی است که مصرف‌کننده یا مشتریان میانی دریافت می‌کنند. تفاوت بسیار واضحی در صنایع مختلف وجود دارد. در صنایع تک، پیشرفت و توسعه کمتر اتفاق افتاده، نیاز و وابستگی به دانش فنی و تکنولوژی روز دنیا چالش جدی این بخش بوده که تحریم‌های بین‌المللی دستیابی به آن را دشوار و حتی مختل نموده است و توسعه بیشتر در صنایع با تکنولوژی متوسط اتفاق افتاده، صنایع پتروشیمی مصداق آن است؛ مزیت‌های این بخش عمدتاً به دلیل قیمت ارزان مواد اولیه، رانت خوراک و انرژی است که عامل بقای این‌گونه صنایع در بازارهای منطقه‌ای است. نمونه دیگر صنایع غذایی است که

سیاست‌ها، تصمیمات خلق‌الساعه، موازی و غیرعقلایی، موانع ساختاری موجود، مانع بزرگی برای بهره‌مندی از تمامی ظرفیت‌های توسعه و صنعتی کشور است.

◆ چه عوامل و شرایطی موجب ایجاد یک بستر نهادی برای تقویت فعالیت‌های تحقیق و توسعه در بخش صنعت را فراهم می‌کند؟

اندیشه مدیران، ثبات، رقابت‌پذیری، آموزش و تعامل، بسترهای نهادی برای تقویت فعالیت‌های تحقیق و توسعه در هر سازمانی هستند.

◆ راهبردهای پیشنهادی برای به‌روزرسانی و به‌هنگام‌سازی صنایع چیست و برای تحقق آن‌ها از چه ظرفیت‌هایی باید استفاده شود؟

این سؤال بسیار مهمی است که همواره مطرح بوده و برنامه‌ریزی‌های زیادی برای آن تدوین شده است. به نظر بنده بایستی از تمام ظرفیت‌ها برای به‌روزرسانی و به‌هنگام‌سازی صنایع استفاده کرد.

اهداف افزایش سهم صنعت در توسعه اقتصادی کشور در برنامه‌های پنجم و ششم محقق نشده و متأسفانه در لایحه برنامه هفتم توسعه، سهم صنعت دیده نشده است. توجه به طرح‌های کلان و ابر پروژه‌های تکمیل زنجیره ارزش بیشتر به خام‌فروشی منجر خواهد شد.

در پایان، در شرایطی که برای جبران کاستی‌ها و عقب‌ماندگی‌ها، باید تمام ظرفیت کشور بسیج و به کار گرفته شود، اما متأسفانه شاهد سیاست زدگی و انسداد تعامل و گفتار هستیم. امروز تنش‌های وارده به پارلمان بخش خصوصی، بخشی از تمرکز این بخش را درگیر پاسخگویی و تنش‌زدایی کرده است. طرح ایجاد وزارت بازرگانی نمونه دیگری است که اقتصاد دولتی و دستوری را تقویت و فاصله از اقتصاد آزاد را بیشتر می‌کند. این واپس‌گرایی‌ها اولویت منافع ملی را به حاشیه می‌رانند. ◆◆

به‌روزرسانی و به‌هنگام‌سازی صنایع، فرآیندی است که در بستر یک اقتصاد رقابتی شکل می‌گیرد؛ این فرآیند تئوری و دستوری نیست. ایجاد تعامل با اقتصاد دنیا، رفع محدودیت‌ها و موانع تجارت خارجی، حضور مؤثر و دائمی در بازارهای جهانی بر اساس مزیت‌ها و توانمندی‌ها، افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های کوچک و متوسط، تولید کالای باارزش رقابتی، توجه ویژه به تمامی زنجیره ارزش خصوصاً انتهای زنجیره که ارزش افزوده ایجاد می‌نماید، از جمله اقداماتی هستند که می‌تواند شرایط استفاده بهتر از ظرفیت‌های به کار گرفته نشده را فراهم نمایند.

افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های کوچک و متوسط، تولید کالای باارزش رقابتی، توجه ویژه به تمامی زنجیره ارزش خصوصاً انتهای زنجیره که ارزش‌افزوده ایجاد می‌نماید، از جمله اقداماتی هستند که می‌تواند شرایط استفاده بهتر از ظرفیت‌های به کار گرفته نشده را فراهم نمایند.

به هر روی نقش دولت و ساختار تصمیم‌ساز بسیار مهم است؛ بی‌ثباتی و بلاتکلیفی در

تغییر در محصولات یا خدمات یا روش خلق و عرضه آن‌ها با هدف پاسخگویی به بازارهای جدید و نیازهای متغیر مشتریان است. نوآوری پیوندی تنگاتنگ با مفاهیمی مانند خلاقیت، فناوری، اختراع و اقتصاد دانش‌بنیان دارد.

وقتی بازار رفتار منطقی خود را دارد، نیازهای جدید به فراخور تغییر و گسترش تکنولوژی نمایان می‌شود و چرخه شناسایی نیازها و نوآوری همواره در حال حرکت است، اما بازاری که بر اساس انحصار شکل گرفته باشد، پاسخی برای نیازهای آتی مشتریان ندارد. در بازاری با رفتار پرنوسان و بی‌ثبات، نوآوری و خلاقیت کمرنگ می‌شود و تلاش‌ها فقط معطوف به وضعیت موجود خواهد بود. در صورتی که نوآوری در فضای رقابتی فارغ از رانت و تبعیض شکل می‌گیرد و مفهوم دارد.

به‌روزرسانی و به‌هنگام‌سازی صنایع، فرآیندی است که در بستر یک اقتصاد رقابتی شکل می‌گیرد؛ این فرآیند تئوری و دستوری نیست. ایجاد تعامل با اقتصاد دنیا، رفع محدودیت‌ها و موانع تجارت خارجی، حضور مؤثر و دائمی در بازارهای جهانی بر اساس مزیت‌ها و توانمندی‌ها،

